

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКУ

THE MAIN ASPECTS OF INCREASING BANK FINANCIAL POTENTIAL

УДК 336.717

Крот Л.М.

к.е.н., доцент
Кременчуцький національний
університет
імені Михайла Остроградського
Григорик Н.Ю.

студент
Кременчуцький національний
університет
імені Михайла Остроградського

У статті розкрито склад структурних елементів фінансового потенціалу банку з погляду статей офіційної фінансової звітності. Виконано аналіз динаміки фінансового потенціалу ПАТ «КБ «ПриватБанк» за елементами. Визначено основні аспекти підвищення фінансового потенціалу ПАТ «КБ «ПриватБанк».

Ключові слова: банківські операції, активи, капітал, доходи, фінансовий потенціал, фінансові результати.

В статье раскрыт состав структурных элементов финансового потенциала банка с точки зрения статей официальной финансовой отчетности. Выполнен анализ

динамики финансового потенциала ПАО «КБ «ПриватБанк» по элементам. Определены основные аспекты повышения финансового потенциала ПАО «КБ «ПриватБанк».
Ключевые слова: банковские операции, активы, капитал, доходы, финансовый потенциал, финансовые результаты.

The article describes structural elements of the bank financial potential in terms of official financial reporting articles. Financial potential dynamics for elements of PJSC CB "PrivatBank" is analysed. The main aspects of enhancement of financial potential of PJSC CB "PrivatBank" are determined.
Key words: banking operations, assets, capital, income, financial potential, financial results

Постановка проблеми. Характерною особливістю економічного розвитку в сучасних умовах є збільшення впливу глобалізаційних процесів на всі сфери життя суспільства. Основне місце у фінансово-кредитній сфері економіки України належить банківській системі, яка забезпечує перетікання ресурсів між різними секторами економіки, що істотно впливає на економічний розвиток країни. Трансформаційні процеси національного та світового розвитку відображують посилення фінансової глобалізації та активізацію руху різних форм та видів фінансових ресурсів.

Залучення фінансових ресурсів до економіки можливе завдяки безпосередній участі фінансових посередників, зокрема банківських установ. Нестабільна економічна ситуація в Україні та загострення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг змушує банки застосовувати нові підходи до підвищення ефективності своєї діяльності, створювати нові банківські продукти та впроваджувати зміни технологій проведення банківської діяльності. За цих умов наявність відповідного фінансового потенціалу є запорукою стабільної та прибуткової діяльності комерційного банку, тому дослідження питань оцінки достатності фінансового потенціалу та можливих шляхів його збільшення надзвичайно актуальне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням оцінювання різних аспектів потенціалу банків присвячено роботи О.І. Воробйової [2], В.В. Глущенко [3], Н.О. Гребенюк [4], Я.М. Кривич [6] та ін. Фінансовий потенціал банків був досліджений у роботах В.Я. Вовк та Н.Г. Вядрової [1], О.О. Комліченко та Н.В. Ротань [5], О.В. Портної [8] та ін. Однак, незважаючи на глибоке наукове опрацювання питань, пов'язаних з аналізом напрямів залучення та розміщення фінансових ресурсів банку, залишаються невирішеними питання структури та оцінювання фінансового потенціалу банку.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення основних аспектів підвищення фінансового потенціалу ПАТ «КБ «ПриватБанк».

Виклад основного матеріалу дослідження.

Фінансовий потенціал банку є багатоаспектним поняттям. На нашу думку, його варто розглядати як систему реалізованих та нереалізованих можливостей банку, які виникають у процесі економічних відносин з іншими суб'єктами та пов'язані з максимально ефективним залученням та розміщенням фінансових ресурсів для досягнення мети банку й отримання максимального фінансового результату, використовуючи ефективну систему управління та враховуючи внутрішні й зовнішні умови його діяльності. Отже, згідно із визначенням фінансового потенціалу банку, потенціал характеризують реалізовані та нереалізовані спроможності та можливості, максимальна ефективність та результативність. Зважаючи на це, такі елементи, як спроможність залучати фінансові ресурси на ринку, можливість розміщення залучених фінансових ресурсів та результат фінансової діяльності банку на ринку (дохід) є основними функціональними рівнями фінансового потенціалу банку.

Від того, якими будуть обсяги та ефективність процесів залучення коштів, залежать обсяги розміщення коштів та відповідна відсоткова ставка, а отже, кінцевий результат діяльності банку, тому фінансові спроможності банку є первинними до фінансових можливостей.

Основою формування фінансового потенціалу банку є обсяг його капіталу. Саме розмір капіталу визначає масштаби діяльності банку. Процес його формування є цілеспрямованою діяльністю банку щодо залучення коштів для здійснення своєї діяльності. Він є первісним відносно формування зобов'язань, таким чином, кошти, що відносяться до капіталу банку, є первинними спроможностями, а зобов'язання – вторинними.

Під час оцінювання фінансового потенціалу, на нашу думку, важливо виокремити суто фінансові операції в діяльності банку, а також пов'язані з ними фінансові доходи та видатки. Безумовно, розділити банківські операції між фінансовим та іншими видами

потенціалу банку неможливо, але можна сказати, наприклад, що адміністративні витрати належать до кадрового або управлінського потенціалу. Отже, згідно з визначенням фінансового потенціалу банку, до його складу слід відносити кошти, які безпосередньо пов'язані із фінансовою діяльністю банку.

Основні елементи, що входять до складників фінансового потенціалу, згідно зі статтями офіційної фінансової звітності, представлено в табл. 1.

Інформація щодо проведених банком операцій фіксується на рахунках фінансового обліку. Згідно з Інструкцією про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [9], банк самостійно визначає перелік рахунків внутрішнього плану рахунків для заповнення статей фінансової звітності та приміток з урахуванням економічної сутності операцій. Аналіз статей форм офіційної фінансової звітності, таких як Окремий звіт про фінансовий стан та Окремий звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід, дає змогу виділити джерела інформації про операції банку, які можна віднести до фінансового потенціалу. При цьому використовуються визначення фінансового активу та фінансового зобов'язання, наведені в МСБО 32 [10, с. 2–3].

У таблицях 2–5 виконаний аналіз динаміки фінансового потенціалу ПАТ «КБ «ПриватБанк» за елементами протягом 2014–2016 рр., ураховуючи дані табл. 1.

На підставі Звіту про фінансовий стан за 2014–2016 рр. [7] проаналізований капітал банку, розглянута динаміка його складників, а також виконане порівняння показників (табл. 2).

Із наведених даних у табл. 2 можемо зробити висновок, що протягом 2014–2016 рр. капітал банку зменшився на 103,2%, або на 28 392 млн. грн., переважно за рахунок наявності накопиченого дефіциту. Крім того, найбільший обсяг капіталу спостерігається у 2015 р. через зростання всіх його складників.

Аналіз динаміки зобов'язань ПАТ «КБ «ПриватБанк» протягом 2014–2016 рр. представлений у табл. 3.

Виходячи з даних табл. 3, зобов'язання ПАТ «КБ «ПриватБанк» мають спадну тенденцію, більшою мірою за рахунок зменшення власних боргових цінних паперів та інших позикових коштів банків на 99,98%, субординованого боргу – на 98,65%.

У 2015 р. обсяг зобов'язань становив 230 168 млн. грн., що на 42 596 млн. грн. більше, ніж у 2014 р. У 2016 р. порівняно з 2014 р. обсяг зобов'язань зріс на 17 749 млн. грн. Збільшення сум зобов'язань банку свідчить про зростання депозитної бази банку.

У табл. 4 представлена динаміка активів ПАТ «КБ «ПриватБанк» за 2014–2016 рр. у розрізі статей, що входять до фінансового потенціалу банку, а саме відображають його фінансові можливості.

Дані табл. 4 вказують на наявність тенденції зниження фінансових можливостей ПАТ «КБ «ПриватБанк» протягом досліджуваного періоду. Найбільший вплив спричинило суттєве зменшення в 2016 р. обсягу кредитного портфелю – на 77%, або на 145 731 млн. грн. При цьому відбулося значне зростання суми інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу (у 36 разів порівняно з 2014 р.). На кінець 2016 р. вартість активів порів-

Таблиця 1

Склад елементів структури фінансового потенціалу банку

Структурний рівень	Складові елементи	
Фінансові спроможності банку	Первинні: – акціонерний капітал; – емісійний дохід; – внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані акції; – резерви переоцінки; – загальні резерви та інші фонди; – нерозподілений прибуток	Вторинні: – заборгованість перед НБУ; – заборгованість перед банками та фінансовими організаціями; – кошти клієнтів; – власні боргові цінні папери та інші позикові кошти; – інші фінансові та нефінансові зобов'язання; – субординований борг
Фінансові можливості банку	– грошові кошти та їх еквіваленти й обов'язкові резерви; – заборгованість інших банків; – кредити та аванси клієнтам; – інвестиційні цінні папери для подальшого продажу;	– інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення; – інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства – інші фінансові активи
Фінансовий результат	– процентні доходи; – процентні витрати; – чистий процентний дохід; – результат від операцій із цінними паперами в торговому портфелі банку; – прибутки мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів;	– прибуток від реалізації інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу; – прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою; – прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти; – прибуток від вибуття або припинення інвестицій в дочірні компанії

Таблиця 2

**Динаміка первинних складових елементів фінансових спроможностей
ПАТ «КБ «ПриватБанк» за 2014–2016 рр., млн. грн.**

Показники	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015 р.-2014 р.		2016 р.	Відхилення 2016 р.-2015 р.	
			+/-	%		+/-	%
Акціонерний капітал	18101	21257	3156	17,44	50695	29438	138,5
Емісійний дохід	20	23	3	15,0	23	-	-
Внески в капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	1000	-	-1000	-100,0	111591	111591	100,00
Резерв переоцінки приміщень	523	506	-17	-3,2	783	277	54,74
Резерв переоцінки інвестиційних цінних паперів для продажу	805	1421	616	76,52	521	-900	-63,33
Загальні резерви та інші фонди	-	1448	1448	100,00	1619	171	11,81
Нерозподілений прибуток/ накопичений дефіцит	4048	2855	-1193	-29,47	(176048)	-178903	-6266,3
Всього капіталу	24497	27510	3013	12,30	(882)	-28392	-103,2

Таблиця 3

**Динаміка вторинних складових елементів фінансових спроможностей
ПАТ «КБ «ПриватБанк» за 2014–2016 рр., млн. грн. [7]**

Показники	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015 р.-2014 р.		2016 р.	Відхилення 2016 р.-2015 р.	
			+/-	%		+/-	%
Заборгованість перед НБУ	18357	27079	8722	47,51	18047	-9032	-33,35
Заборгованість перед банками та фінансовими організаціями	3433	4628	1195	34,81	2667	-1961	-42,37
Кошти клієнтів	140680	177974	37294	26,51	181133	3159	1,77
Власні боргові цінні папери та інші позикові кошти	8111	9271	1160	14,30	2	-9269	-99,98
Вбудовані похідні фінансові зобов'язання	10047	-	-10047	-100,0	-	-	-
Резерви зобов'язань та відрахувань, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	1834	2169	335	18,27	4000	1831	84,41
Субординований борг	5110	9047	3937	77,04	122	-8925	-98,65
Всього зобов'язань	187572	230168	42596	22,71	205971	-24197	-10,51

Таблиця 4

Динаміка фінансових можливостей ПАТ «КБ «ПриватБанк» за 2014–2016 рр., млн. грн. [7]

Показники	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015 р.-2014 р.		2016 р.	Відхилення 2016 р.-2015 р.	
			+/-	%		+/-	%
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	14447	29184	14737	102,0	30159	975	3,3
Заборгованість банків	13321	3365	-9956	-74,7	2410	-955	-28,4
Кредити та аванси клієнтам	159173	189314	30141	18,9	43583	-145731	-77,0
Вбудовані похідні фінансові активи	19978	30673	10695	53,5	27044	-3629	-11,8
Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства	435	435	-	-	433	-2	-
Інвестиційні цінні папери для подальшого продажу	981	1734	753	76,76	64409	62675	3614,47
Інвестиційні цінні папери, що утримуються до погашення	142	216	74	52,11	-	-216	100,00
Всього активів	208477	254921	46444	22,28	168038	-86883	-34,08

Динаміка фінансових результатів ПАТ «КБ «ПриватБанк» за 2014–2016 рр., млн. грн.

Показники	2014 р.	2015 р.	Відхилення 2015 р.-2014 р.		2016 р.	Відхилення 2016 р.-2015 р.	
			+/-	%		+/-	%
Процентні доходи	25556	30640	5084	19,89	33255	2615	8,53
Процентні витрати	18295	27861	9566	52,29	29364	1503	5,39
Чистий процентний дохід	7261	2779	-4482	-61,73	3891	1112	40,01
Прибутки мінус збитки від вбудованих похідних фінансових інструментів	6723	6517	-206	-3,06	-23955	-30472	-467,58
Прибуток від реалізації інвестиційних цінних паперів для подальшого продажу	-	-	-	-	1981	1981	100,00
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою	400	-1615	-2015	-503,75	-206	1409	87,24
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти	-4202	-634	3568	-84,91	-4266	-3632	572,87
Прибуток від вибуття або припинення інвестицій у дочірні компанії	192	187	-5	-2,60	630	443	236,90
Всього фінансові результати	10374	7234	-3140	-30,27	-21925	-29159	-403,08

няно з 2014 р. знизилася на 40 439 млн. грн., або на 19,4%. Також зростання відбулося у складі вбудованих похідних фінансових активів – на 41,7%, що становило 7 066 млн. грн. Грошові кошти та обов'язкові резерви банку незначно зросли – на 3,3% порівняно з 2015 р. Це зумовлено зміною Національним банком України норм обов'язкового резервування до 20% від суми резервів минулого періоду, щоб забезпечити банки гнучкістю в управлінні власною ліквідністю.

Динаміка фінансових результатів ПАТ «КБ «ПриватБанк» за елементами фінансового потенціалу розглянута на основі Окремого звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід [7] і представлена в табл. 5.

Протягом досліджуваного періоду чистий процентний дохід знизився на 3 371 млн. грн., або на 46,41%, у результаті зростання на 7 699 млн. грн., або 30,12% процентних доходів, та на 11 069 млн. грн., або 60,5% процентних витрат.

Проведений аналіз дає підстави констатувати, що у цілому фінансові результати протягом 2014–2016 рр. суттєво погіршилися за рахунок збитків, отриманих від вбудованих похідних фінансових інструментів.

Висновки з проведеного дослідження. В умовах нестабільної економічної ситуації в Україні та загострення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг наявність відповідного фінансового потенціалу є запорукою стабільної та прибуткової діяльності комерційного банку. Аналіз фінансового потенціалу ПАТ «КБ «ПриватБанк» за 2014–2016 рр. показав його зниження за основними показниками.

На нашу думку, підвищення рівня фінансового потенціалу банку досягається передусім шляхом оптимізації процесу управління ним за рахунок підвищення якості обслуговування клієнтів, збільшення

процентних доходів та підвищення якості прибутку. На думку авторів, найбільш впливовими на збільшення доходів банку є заходи з розширення клієнтської бази та підвищення технічної оснащеності. Збільшення сектору банку на клієнтському ринку можливе за рахунок постійного оновлення та модернізації технічного забезпечення, підвищення якості обслуговування клієнтів, розроблення та впровадження нових конкурентоздатних банківських продуктів і послуг. Для збільшення розміру власних обігових коштів та підвищення якості прибутку рекомендується посилення та вдосконалення претензійної роботи банку з клієнтами-боржниками.

Визначений у статті підхід до побудови структури фінансового потенціалу банку не є вичерпним і остаточним, оскільки всі елементи фінансового потенціалу та їх взаємовідносини чітко розділити і врахувати неможливо. Це робить актуальними подальші дослідження у цьому напрямі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вовк В.Я., Вядрова Н.Г. Аналіз фінансового потенціалу вітчизняних банків в умовах фінансово-економічної кризи. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2012. № 3(15). С. 149–152.
2. Воробйова О.І. Економічний потенціал банків України: теоретико-методологічні основи. Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 23. С. 36–40.
3. Глуценко В.В. Концептуальні основи формування фінансового потенціалу суб'єктів господарювання в Україні. Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання як чинник сталого розвитку ринкової економіки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (1 лютого 2013 р.). Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. С. 13–25.
4. Гребенюк Н.О. Фінансовий потенціал як передумова інноваційного розвитку банку. Фінансо-

вий потенціал суб'єктів господарювання як чинник сталого розвитку ринкової економіки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (1 лютого 2013 р.); відп. ред. В.В. Глущенко. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. С. 109–112.

5. Комліченко О.О., Ротань Н.В. Фінансовий потенціал банківської системи України та його функціонування на ринку банківських послуг. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития 2012». Одесса: КУПРИЕНКО, 2012. Вып. 3. Т. 22. С. 22–27.

6. Кривич Я.М. Фінансовий потенціал як складова інноваційного потенціалу банку та особливості його оцінки. Зб. наук. пр. Нац. ун-ту Державної податкової служби України. 2009. № 2. С. 153–161.

7. Офіційний сайт ПАТ КБ «ПриватБанк». URL://<https://privatbank.ua/ua>.

8. Портна О.В. Фінансовий потенціал комерційних банків як складова сукупного фінансового потенціалу України. Вісник НТУ «ХПІ». Серія «Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства». 2013. № 49(1022). С. 109–118.

9. Про затвердження «Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України»: Постанова Правління Національного банку України № 373 від 24.10.2011, зі змінами, внесеними згідно з Постановою Правління Національного банку № 600 від 29.12.2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) «Фінансові інструменти: подання». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_029.

REFERENCES:

1. Vovk V. Ya. and Viadrova N. H. (2012), «Analysis of domestic banks financial potential in conditions of financial crisis», Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine, vol. 3 (15), pp. 149–152.

2. Vorobyova O. I. (2009), «Economic potential of Ukrainian banks: theoretical and methodological grounds», Investments: practice and experience, vol. 23, pp. 36–40.

3. Glushchenko V. V. (2013), «Conceptual grounds of business entities financial potential formation in Ukraine», Financial potential of business entities as a

factor of a market economy sustainability, Proceedings of the Ukrainian Scientific and Practical Conference, Kharkiv, February 1, 2013, pp. 13–15.

4. Grebenyuk N.O. (2013), «Financial potential as a prerequisite for the bank's innovative development», Financial potential of business entities as a factor of a market economy sustainability, Proceedings of the Ukrainian Scientific and Practical Conference, Kharkiv, February 1, 2013, pp. 109–112.

5. Komlichenko O. O. (2012), «Financial potential of Ukrainian banking system and its functioning on the banking services market», Scientific research and their practical usage. Modern state and development paths of 2012, Collection of scientific works SWorld. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, vol. 3, t. 22, KUPRIENKO, Odessa, pp. 22–27.

6. Kryvych Ya. M. (2009), «Financial potential as a component of the bank's innovation potential and peculiarities of its rating», Collection of scientific works of State Tax Service of Ukraine National University, vol. 2, pp. 153–161.

7. Officiynyi sait PAT KB «Pryvatbank» [Official site of PJSC CB «PrivatBank»], available at: <https://privatbank.ua/ua>.

8. Portna O. V. (2013), «Financial potential of commercial banks as a component of the aggregate financial potential of Ukraine», Bulletin of the NTU «KhPI». Series: Relevant problems of management and financial and economic activity of the enterprise, vol. 49 (1022), pp. 109–118.

9. Pro zatverdzhennia «Instruksii pro poriadok skladannia ta opryliudnennia finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy»: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy № 373 vid 24.10.2011 iz zminamy, vneseny my zghidno z Postanovoiu Pravlinnia Natsionalnoho banku № 600 vid 29.12.2012 r. [On Approval of the «Instruction on the Procedure for Preparation and Publication of Financial Statements of Banks of Ukraine»: Regulation № 71 of the Board of Directors of the National Bank of Ukraine dated October 24, 2011, as amended in accordance with the Resolution of the Board of the National Bank № 600 dated December 29, 2012], available at: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

10. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 32 (MSBO 32) «Finansovi instrumenty: podannia» [International Accounting Standard 32 (IAS 32) «Financial Instruments: Presentation»].

Krot L.M.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Finance
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Hryhoryk N.U.

Graduate Student
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

THE MAIN ASPECTS OF INCREASING BANK FINANCIAL POTENTIAL

The unstable economic situation in Ukraine and the intensification of competition in the banking services market force banks to apply new approaches for improving the efficiency of their activities, to create new banking products, and to introduce changes in banking technology. In these conditions, the availability of the appropriate financial capacity is a guarantee of a stable and profitable business of a commercial bank.

In our opinion, the financial potential of the bank should be considered as a system of implemented and unrealized abilities and capabilities of the bank, which arise in the process of economic relations with other entities and related to the most effective implication and placement of financial resources to achieve the purpose of the bank and obtain the maximum financial result. According to the definition of the bank financial potential, it should consist of funds, which are directly related to the financial activities of the bank.

The main functional levels of the Bank's financial potential are the ability to implicate financial resources from the market, to place the implicated financial resources and the result of the financial activity of the bank in the market (income).

Based on the separate Financial Statements for 2014–2016, the financial abilities and financial capabilities of PJSC CB "PrivatBank" for 2014–2016 and their dynamics were analysed.

During the investigated period, the capital of PJSC CB "PrivatBank" decreased mainly due to the accumulated deficit, and the bank's liabilities have a declining trend, mostly over the reduction of their own debt securities and other bank borrowed funds and subordinated debt. There are also trends in reducing the financial capacity of PJSC CB "PrivatBank" during the investigated period.

The analysis of PJSC CB "PrivatBank" financial results dynamics, conducted on elements of financial potential on the basis of the separate profit and loss account and other comprehensive income for 2014–2016, which allows us to state that financial results have significantly deteriorated due to losses derived from embedded derivative financial tools

The analysis of PJSC CB "PrivatBank" for 2014–2016 financial potential showed its decline on the main indicators.

In our opinion, raising the level of financial potential of the bank should be achieved, first of all, by optimizing its management process by improving the quality of customer service, increasing interest income and improving the quality of profits. In the authors' opinion, measures to expand the client base and increase the technical equipment are the most influential in increasing the bank's revenues. The increase of the bank sector on the client's market is possible due to constant updating and upgrading of technical support, improvement of the customer service quality, development and introduction of new competitive banking products and services. It is recommended to strengthen and improve the claim work of the bank with the clients-debtors in order to increase the size of its own working capital and increase the quality of profits.

ТЕНДЕНЦІЇ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ ФІНАНСОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ TRENDS OF FINANCIAL INSTRUMENTS EXCHANGE TRADING

У статті висвітлено основні види фінансових інструментів, що є об'єктом сучасної біржової торгівлі. Проаналізовано сучасний стан біржової торгівлі фінансовими інструментами на світових біржах. Визначено тенденції розвитку вітчизняної торгівлі фінансовими інструментами в умовах глобалізації світових біржових ринків.

Ключові слова: біржова торгівля, фінансові інструменти, біржі, цінні папери, фінансові деривативи, ф'ючерси, опціони.

В статье отражены основные виды финансовых инструментов, являющихся объектом современной биржевой торговли. Проанализировано современное состояние биржевой торговли финансовыми инструментами на мировых биржах. Определены тенденции развития отечественной тор-

говли финансовыми инструментами в условиях глобализации мировых биржевых рынков.

Ключевые слова: биржевая торговля, финансовые инструменты, биржи, ценные бумаги, финансовые деривативы, фьючерсы, опционы.

The article covers the main types of financial instruments that are the subject of modern stock exchange trading. The current state of financial instruments exchange trading on the world stock exchanges is analysed. Tendencies of domestic financial instruments exchange trading in the conditions of globalization of world stock exchange markets are determined.

Key words: exchange trading, financial instruments, exchanges, securities, financial derivatives, futures, options.

УДК 336.76

Яворська В.О.

к.е.н., доцент кафедри біржової діяльності і торгівлі
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Постановка проблеми. Ринок фінансових інструментів нараховує тривалу історію еволюційного розвитку у світовому масштабі. Трансформація умов функціонування фінансо-

вого ринку сприяла постійному вдосконаленню фінансових інструментів, урахувавши вимоги учасників ринку та загальні виклики суспільного розвитку.